

РОЗДІЛ IV

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО. КРИМІНОЛОГІЯ

УДК: 343.976

DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2022-78-1-107-115>

Варава Дмитро Віталійович,
аспірант

(Національна академія внутрішніх справ, м. Київ)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8792-6919>

ВТЯГНЕННЯ МОЛОДІЖНОГО КОНТИНГЕНТУ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ВЖИВАННЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ЯК ШЛЯХ ДО ПОШИРЕННЯ ВІЛ-СНІДУ

У статті розглянуто втягнення молодіжного контингенту засуджених до вживання наркотичних засобів з точки зору комплексної проблеми запобігання кримінальним правопорушенням. Сформульовано основні принципи запобігання немедичному вживанню наркотиків та поширенню ВІЛ-СНІДУ серед засуджених за напрямками: адміністрація установ виконання покарань повинна визнати свою відповідальність за зменшення, а надалі – повне виключення ймовірності поширення наркотичних засобів у місцях несвободи; усі представники установи виконання покарань мають отримувати своєчасну інформацію та опановувати методи запобігання немедичному вживанню наркотичних засобів, зокрема шляхом проведення оперативно-розшукових заходів та процесуальних дій, спрямованих на недопущення вчинення кримінальних правопорушень у сфері наркообігу або вчинення інших кримінальних правопорушень засудженими у стані наркотичного сп'яніння. Запропоновано правові й організаційні заходи щодо забезпечення найбільш глибокого та всебічного вивчення проблем виконання покарань у місцях позбавлення волі щодо інфікованих або хворих на СНІД осіб.

Ключові слова: засуджений; молодь; ВІЛ-СНІД; наркоманія; наркотики; запобігання; втягнення.

Постановка проблеми. У сучасному українському суспільстві розвиток юридичних наук, зокрема кримінального напрямку, характеризується масштабними реформаційними процесами оновлення моральних та етичних принципів формування галузевих норм права, фундаментальної перебудови всіх їх головних положень на новій демократичній основі. Ідеться, по суті, про якісно новий етап розбудови правовідносин, коли правові норми повинні максимально сприяти відродженню української державності. Ці кардинальні перетворення передбачають відмову від ідеологічних догм у правовій сфері та кримінальній політиці, спонукають до реформи суспільних структур, які беруть участь у стримуванні та нейтралізації негативних явищ, що детермінують злочинність.

У зв'язку з цим в українській правовій науці намітилась певна тенденція переорієнтації досліджуваної проблематики під кутом її переходу до науково-теоретичного й методичного забезпечення здійснюваних соціальних реформ. Актуалізуються нові зрізи наукових

досліджень, у яких реалізація інтересів і потреб людини розглядається як найвища мета суспільного розвитку. Це стосується насамперед наук, що пов'язані з запобіганням злочинам [1, с. 18].

Кримінологічне запобігання девіантної поведінки, включаючи осіб, які розповсюджують ВІЛ-СНІД, передбачає дослідження і розробку багатопланової діяльності різних ланок соціального механізму, безпосередньо спрямованої на усунення як загальних причин й умов злочинності, так і детермінантів вчинення окремих видів злочинів. В Україні розроблена і здійснюється Національна програма профілактики СНІДу [2], яка включає в себе широкий комплекс заходів: діагностику, лікування, профілактику СНІДу, пропаганду здорового способу життя [3].

ВІЛ-інфекція продовжує залишатися глобальною та національною проблемою в галузі охорони здоров'я. Указана хвороба фактично заповонила сучасне суспільство, проникла до всіх без винятку соціальних груп і продовжує подальше нестримне розповсюдження по всіх регіонах світу. Рада безпеки Європи визначила СНІД як загрозу безпеці людства, оскільки майбутнє всіх націй тісно пов'язане з розвитком цієї хвороби, що негативно позначилася на життєвих цінностях суспільства [4].

Поява засуджених, які страждають на різні соціально значущі захворювання, насамперед ВІЛ-інфекцію, викликала необхідність вивчення особливостей цієї категорії осіб [5], що дозволить правильно оцінювати їх вчинки та дії, визначати напрям і ступінь виправного впливу на них, запобігати вчиненню ними злочинів та правопорушень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначені питання не залишилися поза увагою таких провідних учених, як І. Г. Богатирьов, В. О. Глушков, О. М. Джужа, О. Г. Колб, С. В. Лосич, Д. Й. Никифорчук, М. С. Пузирьов, О. М. Стрільців, М. С. Хруппа, А. С. Чепурко, Д. В. Ягунов, І. С. Яковець та ін. Проте роботи таких науковців або мають загальний характер, або присвячені лише вивченню окремих аспектів цієї багатогранної проблеми. До того ж питання напрямів профілактики ВІЛ-СНІДу серед молодіжного контингенту засуджених дотепер не підлягали науковому дослідженню.

Метою статті є встановлення особливостей поширення ВІЛ-СНІДу серед молодіжного контингенту засуджених та розроблення напрямів профілактики з урахуванням сучасного стану законодавства та реформування органів державної влади.

Виклад основного матеріалу. Збільшення чисельності ВІЛ-інфікованих засуджених в установах виконання покарань (далі – УВП) є наслідком поширення цього захворювання в країні, проблемою, яка різко загострилася в останні роки. Зокрема, найбільша кількість ВІЛ-інфікованих в УВП – це засуджені у віці від 18 до 30 років, адже в середовищі молодіжного віку, що займається злочинною діяльністю, найбільш поширеними є вживання наркотиків, нерозбірливі статеві зв'язки [6].

Викликає побоювання той факт, що певна кількість носіїв вірусу латентна. Результати опитування показують, що 54,5 % засуджених знали про своє захворювання до вчинення злочину, іншим інформація про те, що вони інфіковані, стала відомою після його вчинення. Ця частина засуджених заслуговує на особливу увагу, оскільки соціально-психологічні наслідки факту виявлення захворювання посилюються перебуванням їх у місцях позбавлення волі.

Слід зауважити, що більшість засуджених цієї категорії відбувають покарання за незаконний обіг наркотиків, а це безпосередньо пов'язано з основним шляхом поширення ВІЛ-інфекції (до 75 % у загальній структурі ВІЛ-інфікованих). У середньому 47 % ВІЛ-інфікованих засуджених вживали наркотики, 23 % з них – регулярно. Отже, відсоток наркоманії дуже високий, що свідчить про ведення ними антигромадського способу життя, байдуже ставлення до свого здоров'я. Наркотичною залежністю пояснюється і злочинна

поведінка зазначеної категорії осіб, тому що наркоман готовий на вчинення будь-якого злочину, аби отримати «дозу» [7, с. 445–446].

Особистість ВІЛ-інфікованого засудженого характеризується такими кримінологічно значимими рисами:

- а) переважно це особи чоловічої статі, які проживають у містах, у віці від 18 до 30 років;
- б) понад 2/3 злочинців ніде не працюють і не вчаться;
- в) більш ніж половина вживають наркотики та сильнодіючі медичні препарати;
- г) освітній рівень низький – всього лише 4 % з них мають вищу освіту.

Найімовірніше це пояснюється тим, що основна маса ВІЛ-інфікованих засуджених – особи молодіжного віку [5, с. 149–150], а також тим, що вони ведуть антигромадський спосіб життя.

Серед цієї категорії осіб високий рівень рецидиву: понад 3/4 усіх ВІЛ-інфікованих злочинців раніше вчиняли злочини і притягувалися до кримінальної відповідальності, 2/3 всіх засуджених відбували покарання у вигляді позбавлення волі. Близько 2/3 у структурі злочинів, учинених ВІЛ-інфікованими, – це злочини проти власності, 1/3 – пов'язана з наркотиками. Цілком закономірний той факт, що під час вчинення злочину 50 % злочинців перебували в стані наркотичного сп'яніння.

ВІЛ-інфіковані засуджені можуть становити небезпеку для інших засуджених і персоналу УВП. Їм може бути властива підвищена криміногенність, обумовлена такими факторами, як вживання наркотиків, усвідомлення безвиході свого становища і неможливість вилікуватися.

Загальносоціальна профілактика злочинності в УВП зменшує соціальні суперечності, криміногенне протистояння різних верств населення, рівень безробіття, підвищує стандарт життя людей, створює необхідні умови для легалізованого одержання достатніх прибутків громадянами, сприяє побудові міцного фундаменту для нормального функціонування всіх соціальних сфер, забезпечення контролю над дітьми й молоддю, упровадження високих моральних цінностей, додержання демократичних засад [7, с. 20].

Запобіжна діяльність на спеціально-кримінологічному рівні в УВП являє собою конкретну системну протидію саме злочинності, пов'язану з усуненням причин й умов, що безпосередньо породжують окремі види злочинів, а також недопущення їх вчинення на різних стадіях злочинної поведінки [8, с. 7]. Вона становить сукупність самостійних, взаємодоповнювальних напрямів боротьби зі злочинністю, змістом яких є діяльність державних органів, громадських організацій і громадян щодо розроблення і реалізації заходів, пов'язаних із виявленням, попередженням, обмеженням й усуненням негативних явищ та процесів, що породжують і зумовлюють злочинну детермінацію, та недопущенням учинення злочинів на різних стадіях злочинної діяльності.

Спеціально-кримінологічний рівень в УВП складається з таких самостійних напрямів:

- кримінологічна профілактика (діяльність з усунення, ослаблення і нейтралізації факторів, що породжують злочинність або сприяють учиненню злочинів);
- припинення злочинів (спрямоване на припинення уже розпочатої злочинної діяльності й недопущення настання злочинного наслідку).

Індивідуальний рівень запобігання полягає у формуванні в засуджених позитивних настанов щодо відбування покарання, стимулювання процесу ресоціалізації, індивідуально-психологічної роботи, недопущення вчинення нових злочинів стосовно того чи іншого конкретного засудженого [9, с. 582].

Усі заходи профілактики злочинності лише тоді дають максимальний ефект, коли вони застосовуються в тісній єдності й диференційовано до конкретної категорії осіб.

Тому запобігання кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів в органах й УВП необхідно розуміти як сукупність заходів, що здійснюють підрозділи Державної кримінально-виконавчої служби України шляхом проведення оперативно-розшукових заходів, слідчих дій з метою недопущення вчинення кримінальних правопорушень у сфері наркообігу або вчинення інших кримінальних правопорушень засудженими у стані наркотичного сп'яніння.

Проблеми запобігання проникненню наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів на територію УВП в умовах сьогодення набувають своєї актуальності. Серед головних причин, що впливають на розповсюдження наркоманії, є доступ засуджених до таких речовин. Переважна більшість засуджених, які відбувають покарання, зауважують про відносно нескладну процедуру їх отримання.

Сучасний етап вивчення проблем, пов'язаних із наркотизмом у місцях позбавлення волі, характеризується теоретичними й практичними пошуками більш ефективних заходів виправлення і ресоціалізації та лікування / реабілітації засуджених. Процес виправлення, ресоціалізації та лікування засуджених хворих на наркоманію пов'язаний із психологічним та іншим впливом на їх спотворену правосвідомість. Така специфіка перекрученості правосвідомості засуджених зумовлена особливостями її формування, що характеризується збігом несприятливих спеціальних умов, у тому числі й тих, які сприяли залученню до пияцтва, наркоманії, токсикоманії на шляху до злочинної діяльності [10, с. 9]. Незважаючи на те, що алкоголізм і наркоманія – невиліковні хвороби, вони мають передбачувані симптоми й передбачуване лікування [11, с. 114].

Основні засади запобігання наркотизму повинні ґрунтуватися на нейтралізації та усуненні конкретних криміногенних факторів. Для цього необхідно забезпечити цілеспрямовану аналітичну та практичну діяльність УВП, правильно й точно визначити конкретні завдання виправлення і ресоціалізації, урахувати у процесі виправлення та ресоціалізації ефективність медичної і психіатричної допомоги, усунути всі можливі нелегальні джерела придбання заборонених до обігу речовин (алкоголю, наркотиків та ін.), вирішити проблему перекриття каналів проникнення наркотиків в УВП.

Відповідно до головних завдань кримінально-виконавчого законодавства України, не підлягає сумніву те, що особа, яка відбуває покарання в УВП і страждає наркотичною залежністю, незалежно від того, коли така залежність настала – до засудження або в самій УВП, має повернутися на волю повністю здоровою людиною. На жаль, за даними низки наукових досліджень, до 25 % наркоманів були піддані первинній наркотизації під час відбування покарання в умовах позбавлення волі [12].

Наша держава в рамках спільної боротьби з незаконним розповсюдженням наркотиків зобов'язана законодавчо забезпечити процес застосування до засуджених-наркоманів заходів медико-психологічної та соціальної реабілітації. Ефективність запобігання розповсюдженню наркоманії можлива лише шляхом застосування комплексних заходів, спрямованих на жорстке припинення всіх дій, пов'язаних із розповсюдженням наркотиків, з одного боку, та медико-соціальних заходів, спрямованих на лікування, соціальну реабілітацію наркозалежних осіб, з іншого боку. Аналіз діяльності УВП щодо боротьби з наркотизмом серед засуджених підтверджує, що прийоми та методи роботи спеціальних суб'єктів з організації профілактики наркотизму досить різноманітні, проте їх об'єднують принципи, на яких вона будується. Це принципи державного контролю за організацією профілактичної діяльності, забезпечення принципу законності, плановість профілактичної діяльності, удосконалення взаємодії суб'єктів профілактики, постійний відомчий контроль за ефективністю профілактичної діяльності, наукова обґрунтованість профілактичних заходів, гуманність та диференціація у процесі профілактики. Як кримінологічна профілактика загалом,

так і профілактика наркотизму в органах й УВП, зокрема, повинні мати не абстрактний характер, а становити певну систему, принципи побудови і функціонування якої набувають цілком конкретної практичної спрямованості.

Своєрідним проривом на сучасному етапі законодавчого врегулювання запобігання суїциду серед засуджених, на нашу думку, є прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання діяльності капеланів в органах та установах, що належать до сфери управління Державної пенітенціарної служби України» [13] (далі – Закон), яким в органах та УВП України запроваджено інститут «капеланів». Варто зазначити, що цей Закон регламентує діяльність священників-капеланів щодо здійснення душпастирської опіки серед арештованих і засуджених до позбавлення волі осіб. На наш погляд, новацією для кримінально-виконавчого законодавства є заборона «оприлюднювати, фіксувати технічними засобами та відтворювати будь-яку інформацію, отриману зі сповіді». Відомості, отримані зі сповіді, не можуть бути предметом досудового розслідування, досудового слідства чи кримінального провадження, використовуватися як доказ. Інакше кажучи, засудженим та ув'язненим забезпечено конфіденційність сповіді.

Головними завданнями інституту священнослужителів (капеланів) та здійснення ними душпастирської опіки є забезпечення права засуджених на свободу совісті та віросповідання, можливості задоволення релігійних потреб, поширення загальнолюдських цінностей та ідеалів, благодійна допомога, інформаційна й духовно-просвітницька діяльність, спрямовані на подолання відчуження, соціальної ізоляції осіб, позбавлених волі, на їхнє духовне відродження та ресоціалізацію, а також на профілактику ВІЛ-СНІДу, алкоголізму, наркоманії; сприяння засудженим, особам, узятим під варту, їхнім сім'ям у відновленні та підтриманні соціально корисних зв'язків, допомога адміністраціям пенітенціарних установ і слідчих ізоляторів у підготовці засуджених до звільнення; підготовка методичних рекомендацій для проведення духовно-морального виховання, задоволення релігійних потреб засуджених та осіб, узятих під варту, у здійсненні церковних обрядів тощо.

На думку багатьох учених, цей Закон покликаний підвищити ефективність та розкрити великий профілактичний потенціал релігії в УВП. До того ж спільною функцією держави й церкви (релігійних організацій), по суті, є протидія злу в усіх його суспільних проявах. Одним із різновидів такого зла є злочинність [14].

Персонал УВП, який працює з особами, схильними до наркотизму, зобов'язаний володіти хоча б незначним обсягом знань про клініку наркотизму. Це необхідно для встановлення контакту із засудженими. Відсутність таких знань у цій галузі завжди негативно впливає на авторитет представників адміністрації та знижує ефективність індивідуально-профілактичного впливу на вказану категорію осіб. Водночас у більшості УВП, у яких проходять курс лікування особи, схильні до наркотизму, рівень спеціальних знань із цієї проблематики в персоналу загалом незадовільний.

Сучасний етап вивчення питань, пов'язаних із запобіганням наркозлочинності серед засуджених, які відбувають покарання в УВП, характеризується теоретичними й практичними пошуками більш ефективних заходів для виправлення і ресоціалізації та лікування засуджених. Боротьба зі злочинністю в широкому розумінні на рівні ранньої профілактики припускає пріоритет методу переконання, залишаючи за собою метод примусу, але після вчинення злочинів, передусім у місцях позбавлення волі, перевага надається саме примусовому методу. Значну роль у реалізації зазначених завдань та перекритті каналів надходження наркотичних речовин у місця позбавлення волі відіграють структурні підрозділи УВП: соціально-психологічна, виробнича, медична, оперативна та інші служби. Тому від узгодженої роботи керівників, учителів, інженерно-технічного (виробничого) персоналу, представників оперативної, режимної служби значною мірою залежить успіх

педагогічного процесу, ефективність виправного впливу на засудженого.

Зважаючи на законодавчі основи виправлення і ресоціалізації засуджених, необхідно здійснювати облік, нейтралізацію та усунення конкретних криміногенних чинників, які впливають на стан незаконного обігу наркотичних засобів в УВП. Із цією метою необхідно забезпечити:

- цілеспрямованість аналітичної і практичної діяльності УВП;
- правильність і точність визначення конкретних завдань виправлення та ресоціалізації;
- урахування у процесі виправлення і ресоціалізації ефективності медико-психіатричної та психологічної допомоги;
- перекриття всіх можливих каналів надходження наркотичних засобів.

Ефективною умовою в перекритті каналів надходження наркотичних речовин є належне забезпечення процесу виконання та відбування покарань, а також єдність вимог, що висуваються до засуджених з боку всього персоналу кримінально-виконавчих установ. Тобто кожен працівник, погоджуючи свою діяльність із вирішенням загальних завдань кримінально-виконавчих установ, робить свій внесок у забезпечення встановленого порядку виконання і відбування покарання, недопущення та попередження порушень режиму, забезпечення виправлення і ресоціалізації засуджених. Так, чергові зміни кримінально-виконавчих установ під час виконання службових обов'язків отримують інформацію про засудженого або колективи засуджених, про об'єктивні тенденції їх розвитку, зумовлені позитивними та негативними факторами, що діють в умовах позбавлення волі. Аналізуючи цю інформацію, відповідні служби Державної кримінально-виконавчої служби й УВП обирають найбільш ефективні шляхи досягнення конкретно поставленої мети, напрацьовують необхідні рекомендації та висновки, які свідчать про позитивну поведінку засуджених.

Висновки. На підставі викладеного зазначимо, що запобіжно-профілактичну дію на поведінку ВІЛ-інфікованих найдоцільніше надавати на початковому етапі, тобто до вчинення ними кримінального правопорушення, а також до того, як вони спробували наркотики [15]. Така робота з особами, схильними до вживання наркотиків, є виправданою з низки причин:

- по-перше, вона дасть змогу здійснювати випереджальний вплив на особу до першого прийому наркотиків;
- по-друге, дозволить сконцентрувати сили й засоби профілактичного впливу для підвищення їх ефективності, зниження витрат і запобігання їх розповсюдження. Окреслена проблема потребує глибокого осмислення насамперед з боку органів виконавчої влади, які уповноважені забезпечити реалізацію кримінального покарання та організацію третинної профілактики наркоманії [16]. Завдання профілактики повинні розглядатися адміністрацією установ, що виконують покарання, як найбільш актуальні.

Захворювання на ВІЛ-інфекцію – це хвороба людської поведінки, тобто між захворюванням і поведінкою існує тісний зв'язок. Отже, під час вивчення ВІЛ-інфікованої засудженої особи особливого значення набуває вивчення її способу життя. Дуже важливо дізнатися про її повсякденну поведінку, діяльність у сфері праці та побуту, її ставлення до матеріальних і духовних цінностей, інтереси й мотиви поведінки. Варто приділяти увагу ціннісним орієнтаціям, змісту дозвілля, матеріальному забезпеченню.

У процесі індивідуальної профілактики потрібно виявляти зовнішні насторожуючі ознаки, за якими можна робити висновок про причини кримінальних правопорушень і поведінку засудженого. Вагомим напрямом цієї роботи є виявлення осіб, які належать до груп підвищеного ризику зараження, особливо наркоспоживачів. До того ж важливо здійснювати профілактичний, антинаркотичний вплив на цю категорію засуджених з метою не

допустити вчинення злочинів під час відбування покарання, а також задля постпенітенціарного впливу після звільнення.

Список використаних джерел

1. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. Київ : Ін Юре, 2007. Кн. 2 : Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів. 712 с.
2. Про Національну програму профілактики СНІДу в Україні : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 лют. 1992 р. № 98. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/98-92-%D0%BF> (дата звернення: 10.12.2021).
3. Джужа О. М. Запобігання поширенню СНІДу: кримінологічні та кримінально-правові проблеми : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право». Київ, 1996. 42 с.
4. Стратегія національної безпеки України : Указ Президента України від 14 верес. 2020 р. № 392. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 10.12.2021).
5. Джужа О. М. Запобігання поширенню СНІДу правовими засобами (правовий, кримінологічний та кримінально-виконавчий аспекти) : монографія. Київ : РВВ Української академії внутрішніх справ, 1994. 192 с.
6. Загальна характеристика Державної кримінально-виконавчої служби України. URL: <https://kvs.gov.ua/2020/harakteristika/01.02.2020.pdf> (дата звернення: 10.12.2021).
7. Профілактика злочинів : підручник / О. М. Джужа, В. В. Василевич, О. Ф. Гіда та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужі. Київ: Атіка, 2011. 720 с.
8. Голіна В. В. Злочинності – організовану протидію. Х. : Рубікон, 1998. 128 с.
9. Кримінологічні засади запобігання злочинам в установах виконання покарань України (пенітенціарна кримінологія) : посібник / за ред. О. М. Джужі. К. : НАВС, 2013. 620 с.
10. Колб О. Г. Установа виконання покарань як суб'єкт запобігання злочинам : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Київ, 2007. 32 с.
11. Дыса Е. В. Понимание наркомании как болезни зависимости. *Протидія наркозлочинності: вітчизняний та міжнародний досвід співпраці правоохоронних та судових органів* : матеріали українсько-німецької наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 26–27 трав. 2011 р.). Донецьк : ДЮІ ЛДУВС ім. Дідоренка, 2011. С. 113–115.
12. Зубов Д. О. Запобігання злочинам, що вчиняються у кримінально-виконавчих установах відкритого типу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2013. 18 с.
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо регулювання діяльності капеланів в органах та установах, що належать до сфери управління Державної пенітенціарної служби України) : Закон України від 14 трав. 2015 р. № 419-VIII. Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52591 (дата звернення: 10.12.2021).
14. Палій М. В. Пробація та капеланство як нові перспективи взаємодії державних та релігійних інститутів у протидії злочинності в Україні. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2015. № 1 (4). С. 355–367. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/07/4_23.pdf (дата звернення: 10.12.2021).
15. Міжнародно-правові заходи запобігання наркотизму : науково-методичний посібник / О. М. Джужа, Г. І. Піщенко, В. Г. Пшеничний, О. М. Стрільців; за заг. ред. О. М. Джужі. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2004. 132 с.
16. Загальносоціальна та спеціальна профілактика наркоманії та ВІЛ/ СНІДу : навч.-метод. посібник / О. Ф. Гіда, О. М. Джужа, С. М. Корецький, Г. І. Піщенко; за заг. ред. О. М. Джужі. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2004. 80 с.

References

1. Zakaliuk, A. P. (2007). Kurs suchasnoi ukrainскоi kryminolohii: teoriia i praktyka : u 3 kn. [Course of modern Ukrainian criminology: theory and practice: in 3 books]. Kyiv : In Yure. Kn. 2 : Kryminolohichna kharakterystyka ta zapobihannia vchynenniu okremykh vydiv zlochyniv. 712 s. [in Ukrainian].
2. Pro Natsionalnu prohramu profilaktyky SNIDu v Ukraini [About the National AIDS Prevention Program in Ukraine] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 liut. 1992 r. № 98. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/98-92-%D0%BF> (data zvernennia: 10.12.2021) [in Ukrainian].
3. Dzhuzha, O. M. (1996). Zapobihannia poshyrenniu SNIDu: kryminolohichni ta kryminalno-pravovi problemy [Preventing the spread of AIDS: criminological and criminal law issues] : avtoref. dys. ... dokt. yuryd. nauk : 12.00.08 «Kryminalne pravo i kryminolohiia; kryminalno-vykonavche pravo». Kyiv. 42 s. [in Ukrainian].

4. Stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14 veres. 2020 r. № 392 [National Security Strategy of Ukraine : Decree of the President of Ukraine]. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (data zvernennia: 10.12.2021) [in Ukrainian].
5. Dzhuzha, O. M. (1994). Zapobihannia poshyrenniu SNIDu pravovymi zasobamy (pravovyi, kryminolohichni ta kryminalno-vykonavchi aspekty) : monohrafiia [Preventing the spread of AIDS by legal means (legal, criminological and criminal-executive aspects): monograph]. Kyiv : RVV Ukrainskoi akademii vnutrishnikh sprav. 192 s. [in Ukrainian].
6. Zahalna kharakterystyka Derzhavnoi kryminalno-vykonavchoi sluzhby Ukrainy [General characteristics of the State Penitentiary Service of Ukraine]. URL: <https://kvs.gov.ua/2020/harakteristika/01.02.2020.pdf> (data zvernennia: 10.12.2021) [in Ukrainian].
7. Profilaktyka zlochyniv : pidruchnyk [Crime prevention : a textbook] / O. M. Dzhuzha, V. V. Vasylevych, O. F. Hida ta in.; za zah. red. d-ra yuryd. nauk, prof. O. M. Dzhuzhi. Kyiv : Atika, 2011. 720 s. [in Ukrainian].
8. Holina, V. V. (1998). Zlochynnosti – orhanizovanu protydiu [Crime – organized counteraction]. Kh. : Rubikon. 128 s. [in Ukrainian].
9. Kryminolohichni zasady zapobihannia zlochynam v ustanovakh vykonannia pokaran Ukrainy (penitentsiarna kryminolohiia) [Criminological principles of crime prevention in penitentiary institutions of Ukraine (penitentiary criminology)] : posibnyk / za red. O. M. Dzhuzhi. K. : NAVS, 2013. 620 s. [in Ukrainian].
10. Kolb, O. H. (2007). Ustanova vykonannia pokaran yak subiekt zapobihannia zlochynam [Penitentiary institution as a subject of crime prevention] : avtoref. dys. ... dokt. yuryd. nauk : 12.00.08 «Kryminalne pravo ta kryminolohiia; kryminalno-vykonavche pravo». Kyiv. 32 s. [in Ukrainian].
11. Dysa, E. V. (2011). Ponimanie narkomanii kak bolezni zavisimosti [Understanding drug addiction as a disease of addiction]. *Protydiia narkozlochynnosti: vitchyzniani ta mizhnarodnyi dosvid spivpratsi pravookhoronnykh ta sudovykh orhaniv* : materialy ukraïnsko-nimetskoi nauk.-prakt. konf. (m. Donetsk, 26–27 trav. 2011 r.). Donetsk : DIU LDUVS im. Didorenka. S. 113–115 [in Russian].
12. Zubov, D. O. (2013). Zapobihannia zlochynam, shcho vchyniautsia u kryminalno-vykonavchykh ustanovakh vidkrytoho typu [Prevention of crimes committed in open penitentiary institutions] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Kharkiv. 18 s. [in Ukrainian].
13. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy (shchodo rehuliuвання diialnosti kapelaniv v orhanakh ta ustanovakh, shcho nalezhat do sfery upravlinnia Derzhavnoi penitentsiarnoi sluzhby Ukrainy) : Zakon Ukrainy vid 14 trav. 2015 r. № 419-8 [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine (Regarding the Regulation of Chaplains' Activities in Bodies and Institutions Belonging to the Sphere of Management of the State Penitentiary Service of Ukraine) : Law of Ukraine]. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52591 (data zvernennia: 10.12.2021) [in Ukrainian].
14. Palii, M. V. (2015). Probatsiia ta kapelanstvo yak novi perspektyvy vzaiemodii derzhavnykh ta relihiinykh instytutiv u protydiu zlochynnosti v Ukraini [Probation and chaplaincy as new prospects for cooperation between state and religious institutions in combating crime in Ukraine]. *Visnyk Asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy*. № 1 (4). S. 355–367. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/07/4_23.pdf (data zvernennia: 10.12.2021) [in Ukrainian].
15. Mizhnarodno-pravovi zakhody zapobihannia narkotyzmu : naukovu-metodychnyi posibnyk [International legal measures to prevent drug addiction : a scientific and methodological manual] / O. M. Dzhuzha, H. I. Pishchenko, V. H. Pshenychnyi, O. M. Striltsiv; za zah. red. O. M. Dzhuzhi. Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav Ukrainy, 2004. 132 s. [in Ukrainian].
16. Zahalnosotsialna ta spetsialna profilaktyka narkomanii ta VIL/SNIDu : navch.-metod. posibnyk [General social and special prevention of drug addiction and HIV/AIDS: teaching method. manual] / O. F. Hida, O. M. Dzhuzha, S. M. Koretskyi, H. I. Pishchenko; za zah. red. O. M. Dzhuzhi. Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav Ukrainy, 2004. 80 s. [in Ukrainian].

Varava Dmytro,
 Postgraduate Student
 (National Academy of Internal Affairs, Kyiv)
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8792-6919>

INVOLVEMENT OF THE YOUTH CONTINGENT OF DRUG ADDICTS ON THE WAY TO HIV/AIDS

The article considers the involvement of the youth contingent of people convicted of drug use in terms of the complex problem of crime prevention. The basic principles of prevention of non-medical drug use and the spread of HIV/AIDS among convicts in the following areas are formulated: the administration of penitentiary institutions must recognize its responsibility for reducing and further

eliminating the possibility of drug trafficking in places of detention; All members of the penitentiary institution should receive timely information and learn methods to prevent non-medical use of drugs, including through investigative measures and procedural actions aimed at preventing the commission of criminal offenses in the field of drug trafficking or other criminal offenses by convicts intoxicated. Legal and organizational measures are proposed to ensure the most in-depth and comprehensive study of the problems of execution of sentences in prisons for people living with AIDS or AIDS. HIV is a disease of human behavior, meaning there is a close link between the disease and behavior. Thus, in the study of an HIV-infected convict, the study of his / her lifestyle becomes especially important. It is very important to learn about her daily behavior, activities in the field of work and life, her attitude to material and spiritual values, interests and motives of behavior. It is important to pay attention to value orientations, leisure content, material security. Carrying out individual prevention, it is necessary to identify external alarming signs, which can be used to judge the causes of criminal offenses and the behavior of the convict. An important area of this work is to identify people who belong to groups at increased risk of infection, especially drug users. An effective condition for blocking the channels of drug supply is the proper provision of the process of execution and serving of sentences, as well as the unity of requirements for convicts by all staff of penitentiary institutions. Here, too, it is very important to have a preventive, anti-drug effect on this category of convicts in order to prevent the commission of crimes while serving a sentence, as well as post-penitentiary influence after release.

Key words: *convict; youth; HIV/AIDS; drug addiction; drugs; prevention; involvement.*

Надіслано до редколегії 10.01.2022
Рекомендовано до публікації 14.01.2022